

BRASOV: Scurt istoric, atestari documentare

1203

Izvoarele istorice ale Brasovului apreciaza pentru acest an întemeierea Brasovului, data care figureaza si în cronicile calendarelor brasovene ca an "în care s-a început zidirea Brasovului". Totusi documentele si izvoarele sigure nu confirma aceasta data.

1234 - "Corona"

Cercetatorul Norbert Backmund a editat asa-numitul "Catalogus Ninivensis", care contine o lista a tuturor manastirilor premostratense din Ungaria si Transilvania. Acest catalog al asezamintelor ordinului premonstratens este de fapt o copie din secolul al XV-lea a unui original, azi pierdut. Dupa parerea cercetatorilor, documentul original a fost întocmit în perioada anilor 1236-1241, iar anul 1234 corespunde cu anul în care abatele Fredericus cunoaste "Claustra Sororum in Hungaria assignata est paternitas Dyocesis Cumanie Corona". Stefan Papacostea, referindu-se la studiul lui Karl Reinert în legatura cu acelasi catalog mentioneaza ca el cuprinde si cea mai veche referinta asupra Brasovului, eliminând astfel ipoteza care situa cronologic întemeierea orasului dupa invazia mongola, adica dupa anul 1241. Pentru aceeasi datare pledeaza si Stefan Pascu, care, referindu-se la invazia tatarilor din anul 1241 apreciaza ca "tatarii parund în Trasilvania, înving pe sasi si înainteaza în Tara Bârsei, ocupând Brasovul (31 martie 1234)". Aceeasi confirmare survine în urma cercetarilor lui G.Bako.

1252 - Barassu

În acest an, 1252, regele Bela al IV-lea doneaza "tera Zek", comitelui Vincentiu, fiul lui Akadas, secui de Sebus, proprietate asezata între pamânturile românilor de Cârta, a sasilor "de Barasu" si a secuilor de Sebus. La sfârșitul veacului al XIX-lea în arhiva grofilor Nemes din Haghig, înca se mai gasea documentul original, iar o copie a acestuia exista la 1758 în Arhivele Statului din Sibiu. Fr. Killyen, referindu-se la acest document, arata ca în anul 1252 Brasovul apare a doua oara în documente sub numele „Barasu”, indicând de fapt numirea unui tinut întreg. Dupa afirmatia sa, de fapt toate cele trei toponime la care face referinta documentul se refera la teritorii care înconjoara pamântul donat si nu la un oras. În acest caz toponimul Brasov se refera la o zona, iar "Corona" ar denumi localitatea.

1271 - Brasu

Acest toponim este atestat într-un document latin, aflat în Arhivele Statului din Budapesta si o fotocopie la Institutul de Istorie Cluj, fiind publicat în mai multe culegeri de documente si constituie un act prin care Stefan, regele Ungariei, aproba contractul dintre "Chyel comes, filius Erwin de Calnuk si Teel, filius Ebl de Brasu cognatus eiusdem". Într-un alt document emis de regele Ungariei, Venceslav, la 10 decembrie 1301, se confirma ca Detricus, fiul lui Theel sau Tyl de Prejmer, este în posesiunea localitatilor Mikofalva si Nyen (Teliu). Pe baza acestui document, precum si a altor documente, privind familia comitilor din Prejmer, nu este sigur daca denumirea de Barasu se refera la localitatea Brasov sau la Tara Bârsei. Astfel, din documentele anilor 1252 si 1271 se poate deduce ca numele topic "Brasov" avea odinioara un sens mai larg, desemnând un teritoriu mai întins, poate chiar Tara Bârsei, cum afirma Pavel Binder.

1241

Invazie tatară prilej cu care este cucerita cetatea Sprengi, ale carei începuturi nu le cunoastem. Dupa

retragerea tatarilor se construiește la poarta turnul hexagonal pentru aparare.

1288 - Braso

Este consemnat într-un document latin, aflat în Biblioteca Bathyaneum din Alba Iulia, iar în copie la Institutul de Istorie din Cluj, publicat în mai multe studii. Se dovedește a fi primul act (pastrat), care a fost emis în Brasov, purtând mențiunea expresă : "Datum in Braso", fiind emis de regele Ladislau al IV-lea.

1364

Brasovul primește privilegiul pentru târg anual, urmat de privilegiul de "etapa și depozit" din 1369.

1424

Bresla blănariilor își alcatuiește primul statut. La 1798 erau la Brasov 43 de bresle deservite de 1227 meseriași.

1448 - 1453

Ioan de Hunedoara distruge cetatea Brasovia de pe șaua Tâmpiei și din piatră și materialele de construcție ale acestei cetăți se începe fortificarea cetății medievale a Brasovului cu opt bastioane și 32 turnuri de apărare.

1524

Se construiește în lemn Cetățuia, o puternică fortificație de pe Dealul Cetății, care este distrusă de Petru Rareș, construind în locul ei actuala clădire din piatră. Incendiată în 1618, avea să fie refăcută în 1625, adăugându-i-se la 1630 patru bastioane la colțuri, după ce cu trei ani înainte se finaliză construcția unei fântâni de 81 m.

Considerații etimologico-istorice

Într-o lucrare din 1933, Nicolae Dragan constată că de răspândit este numele Brasov în spațiul carpato-dunărean : într-o comună Ileni, o altă comună Rodj și în județul Timiș în secolul al XV-lea și hidronimul Brasovana în județul Neamț, vale și sat lângă Vaslui, "Izvorul Brasovului" lângă Buzău și Brasovita lângă Ialomița. I se atribuie toponimului o origine slavă în baza radicalului "Bras". Aceleași origini subscrie slavistul clujean I. Patrut, apreciindu-l ca un derivat din antroponimul "Braso". Facând investigații în documentele vechi ale Brasovului, apelând la toponimele din preajma Brasovului, profesorul Pavel Binder, într-un studiu din 1964 încearcă să dovedească suprapunerea numelui Brasov cu spațiul geografic al Tarii Bârsei cu similitudini semantice), pentru a putea explica faptul că cele două numiri Corona și Brasov se suprapun în timp, Corona desemnând Cetatea iar Brasov împrejurimile. Afirmatiile atrag replica academicianului Al. Surdu, apreciind că toponimul Brasov trebuie înțeles ca tot una cu cetatea Brasov. Totodată, apreciază că fantezista interpretarea profesorului brasovean F. Philippi, conform căreia cele două numiri Corona și Brasov s-ar putea explica prin legenda lui Solomon, care, punându-și coroana la rădăcina unui copac ar fi generat expresia slavă "crono na brad tschop-lita", din cronos să derive Corona și din brad "Bra(d)sov".

Multi cercetători pun toponimicul Brasovului în legătură cu "râul Brasov", motivat de faptul că "fluvium Brassou" este atestat într-un document din 1360 și publicat în 1934 la Budapesta. Chiar cronicarul scheian Radu Tempea afirmă că "Brasovul s-a numit pe numele apei ce-i zice Brasovia", hidronim pe care Pavel

Binder îl plaseaza tot în Tara Bârsei si nu la poalele Tâmppei, eventual identic cu râul "Ghimbav".

Alti cercetatori deriva numele de la cetatea "Brasovia" de pe Tâmpa (distrua de Ion Corvin), idee lansata înca din 1874 de F. Philippi si reluata în 1928 de G. Treiber si E. Jekelius. Prin aceasta ei localizeaza Brasovul initial în cetatea de pe Tâmpa. Etimologic considera eponimul "Barasu" ca provenind din slavonul "baras", în traducere "cetate", "adevar". Preluând însa interpretarea lui F.Philippi, G.Kisch, în 1929 încearca o noua derivare a celor doua toponime, Corona si Brasov - pe care le considera una si aceeasi - propunând toponimul arhietip "Krun", cu semnificatia de "jenupar" sau "bradisor" - de unde "Bra(d)seu".

Consideram ca în stadiul în care se afla cercetarea acestor probleme din partea filologilor si istoricilor, problema atestarii Brasovului în timp este înca deschisa oricaror concluzii.

autor: prof. dr. Vasile Oltean